

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет**

**Рада із забезпечення якості освітньої діяльності
та якості вищої освіти**

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Ради із забезпечення якості освітньої діяльності
та якості вищої освіти**

**Сумського державного університету
щодо організації освітньої діяльності
в 2021-2022 навчальному році**

Суми – 2021

ЗМІСТ

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ РОЗРОБЦІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	3
2. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	4
3. НАПРЯМИ РОБОТИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ	6
4. ЗАХОДИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ	7
5. ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ, ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	9
6. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ 10	
7. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ ПЕРІОДИЧНОМУ МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРЕГЛЯДІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ	11
8. РОЗШИРЕННЯ ЗВОРОТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ.....	13
9. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	13
10. НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ГОТОВНОСТІ КАФЕДР ДО 2021/2022 Н.Р.:	14

Для підвищення якості освітньої діяльності Рада із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти університету

на основі врахування зауважень та рекомендацій за результатами акредитаційної експертизи освітніх програм Сумського державного університету (далі СумДУ) Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, Річного звіту Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти¹⁾, Аналітичного звіту «Розвиток систем внутрішнього забезпечення якості в українських закладах вищої освіти»²⁾

пропонує інститутам (факультетам), Радам із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти факультетів та інститутів, кафедрам, робочим проєктним групам освітніх програм наступні рекомендації щодо організації освітньої діяльності в новому навчальному році.

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ РОЗРОБЦІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам випускових кафедр, головам рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), гарантам освітніх програм (ОП):

1) враховувати критерії оцінювання якості ОП, визначені Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;

2) для визначення доцільності започаткування нових освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм директорам інститутів / деканам факультетів надавати на ім'я ректора обґрунтування необхідності запровадження освітньої програми відповідно до шаблону за версією 01, затвердженого наказом ректора СумДУ від 26.07.2019 № 0553-І. При цьому враховувати:

а) перспективи попиту на фахівців на ринку праці у майбутньому з урахуванням тенденцій розвитку суспільства до неоіндустріалізації, впровадження концепції Індустрії 4.0, розвитку ІТ-технологій, розв'язання екологічних проблем, що визначить професії з найбільшим попитом;

б) економічну обґрунтованість впровадження освітньої діяльності за ОП, а саме: прогнозоване збільшення контингенту студентів при наборі за новою програмою не внаслідок перерозподілу наявного контингенту абітурієнтів, а шляхом їх залучення з інших ЗВО або прийому випускників минулих років тощо;

в) відповідність кадрового складу та матеріально-технічних можливостей кафедри умовам акредитації за відповідною освітньою програмою.

3) у разі попереднього узгодження ректором рішення щодо започаткування нових освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм в установленому вимогами Положення про освітні програми СумДУ, затвердженого наказом ректора СумДУ від 19.01.2021 № 0038-І:

1 Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти / За заг. ред. С. Квіта та О. Єременко. К. : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2021. 364 с

2 Фініков Т.В., Терещук В.І. Розвиток систем внутрішнього забезпечення якості в українських закладах вищої освіти. Аналітичний звіт. Київ: Ваїте, 2020. 58 с

- чітко визначати унікальність освітньої програми та забезпечувати її гармонізацію з місією та стратегією СумДУ;
- розмістити проєкт ОП в каталозі освітніх програм для отримання зауважень та пропозицій від зовнішніх стейкхолдерів через онлайн канали;
- провести рецензування проєкту ОП та навчального плану зовнішніми стейкхолдерами;
- забезпечити контроль за належним формуванням документів, що підтверджують залучення стейкхолдерів до обговорення цілей та програмних результатів навчання за ОП для виявлення та врахування їх пропозицій і потреб;
- провести аналіз статистичних даних тенденцій ринку праці, в тому числі його регіонального контексту;
- провести порівняння змісту програм з програмами інших закладів вищої освіти (ЗВО) насамперед закордонних, що є лідерами ринку освітніх послуг за цією спеціальністю та зіставлення позицій університету у тематичних та інституційних рейтингових проєктах зі спеціальності, професійного анкетування тощо. Передбачити обов'язкову конкретизацію їх назв, виділення їх сильних сторін, конкурентних переваг, з відповідним документальним оформленням;
- чітко зазначати в ОП, з якими саме ЗВО ведеться співпраця із зазначенням строку дії договору для формування перспектив її розвитку, внутрішньої або зовнішньої мобільності, підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу тощо;
- підготувати узагальнену таблицю пропозицій та зауважень стейкхолдерів Сумського державного університету до освітньої програми, що знаходилася на громадському обговоренні за формою, визначеною Положенням про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету, затвердженого наказом ректора СумДУ від 19.01.2021 № 0038-І;
- готувати до розгляду Радами із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів, факультетів та центрів та Радою із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ проєкти опису освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм та навчальних планів;
- у термін до 31.12.2021 підготувати до розгляду та затвердження вченою радою Сумського державного університету описи освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм, що запроваджуються у 2021-2022 н.р. році вперше, та відповідні навчальні плани.

2. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

При формуванні комплексу заходів щодо вдосконалення змісту та структури ОП при її щорічному моніторингу та перегляді визначити як пріоритетне завдання досягнення задекларованих програмних результатів навчання. Для цього зміст та структура ОП повинні бути побудовані таким чином, щоб вони надійно забезпечували отримання здобувачами повного набору обіцяних компетентностей за дотримання законодавчо визначеного обсягу дисциплін вільного вибору. Для цього передбачити реалізацію наступних заходів:

1) гарантам ОП аналізувати відповідність програмних компетентностей та програмних результатів навчання компонентам освітньої програми на основі відповідних матриць та робочих програм навчальних дисциплін, та в разі, потреби внести змін до них;

2) гарантам ОП проаналізувати можливості досягнення програмних результатів навчання методами викладання та навчання, визначеними у робочій програмі навчальної дисципліни, та, в разі, потреби організувати внесення змін до них;

3) директорам інститутів, деканам факультетів посилити інформаційно-організаційну роботу щодо належної реалізації права здобувачів вищої освіти на вільний вибір навчальних дисциплін:

- проводити широке ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями освітнього процесу й структури навчальних планів у розрізі обов'язкових дисциплін та дисциплін вільного вибору;

- проводити інформування здобувачів вищої освіти з порядком, строками та особливостями запису та формування груп для вивчення навчальних дисциплін вільного вибору в університеті;

- організувати залучення здобувачів вищої освіти всіх форм та рівнів навчання до використання особистих кабінетів для ознайомлення з переліком дисциплін вільного вибору та здійснення ними самостійного вибору. При цьому особливу увагу звернути на здобувачів вищої освіти, зарахованих на перші курси всіх освітніх ступенів;

4) директорам інститутів, деканам факультетів організувати проведення необхідних заходів щодо актуалізації переліку дисциплін вільного вибору:

- у термін до **15.11.2021** розглянути Радами із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів) та у термін до **30.11.2021** подати до навчально-методичного відділу пропозиції щодо коригування каталогу дисциплін вільного вибору, орієнтованих на розвиток загальних компетентностей;

- у термін до **30.12.2021** актуалізувати каталог дисциплін вільного вибору циклу професійної підготовки з урахуванням результатів опитування здобувачів вищої освіти щодо організації їх вивчення, результатів моніторингу ринку праці, якими виявлено їх невідповідність його потребам тощо. При цьому рекомендовано розширити список вибірових дисциплін з обов'язковим включенням до нього дисциплін інших кафедр, що мають схожі за змістом дисципліни, а також фахових дисциплін інших освітніх програм, які були б корисними для вивчення здобувачами вищої освіти спеціальності та / або освітньої програми.

5) гарантам ОП активізувати застосування інших інструментів формування індивідуальної освітньої траєкторії (мовні та фахові факультативи, масові онлайн курси тощо);

6) директорам інститутів, деканам факультетів організувати роботу щодо посилення практичної підготовки здобувачів вищої освіти:

- розвивати наявні та налагоджувати нові стратегічні партнерства з потенційними роботодавцями;

- розширювати бази практики з урахуванням розвитку окремих спеціальностей та контингенту студентів;
- сприяти участі здобувачів вищої освіти у програмах стажування за фахом на підприємствах, в організаціях, установах, у тому числі за кордоном;
- активізувати створення безпосередньо на базі підприємств або за їх сприянням навчальних центрів, філій кафедр тощо з залученням до освітнього процесу представників підприємств-замовників кадрів;
- залучати госпдоговірні, спонсорські кошти, а також кошти міжнародних грантів та проєктів для подальшого розвитку матеріально-технічної бази та активізації її використання в практико-орієнтованій підготовці;
- розглянути доцільність запровадження навчання здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти.

7) гарантам ОП проаналізувати соціальні навички, які формуються здобувачами вищої освіти, їх відповідність потребам ринку праці, потребам їх саморозвитку, враховуючи необхідність отримання випускниками стійких комунікативних та лідерських якостей, і в разі потреби, актуалізувати їх перелік та методи формування шляхом внесення змін до освітньої програми.

3. НАПРЯМИ РОБОТИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), гарантам ОП здійснювати постійну роботу щодо активізації визнання формальних та неформальних результатів навчання здобувачів вищої освіти, базуючись на нормативній базі СумДУ в цій сфері, передбачивши наступні заходи:

1) розширювати програми внутрішньої та міжнародної академічної мобільності для здобувачів вищої освіти за освітніми програмами, що реалізуються в інституті / на факультеті, зокрема:

- здійснювати постійний пошук партнерів для спільної реалізації академічних обмінів, забезпечувати організаційно-консультаційну роботу щодо можливостей участі у міжнародних стипендіальних та грантових програмах, що опрацьовуються на загальноуніверситетському рівні, передусім, Еразмус+, DAAD, програми Американських Рад, Британської Ради, урядових стипендіальних програм закордонних країн тощо;
- розвивати інноваційні форми академічної мобільності, передусім за технологіями «Міжнародного колаборативного онлайн навчання» з використанням наявного в університеті досвіду;
- продовжити роботу щодо наповнення системи обліку учасників академічної мобільності у розрізі ОП, формувати резервні списки осіб, які є потенційними учасниками програм академічної мобільності, здійснювати цілеспрямовану роботу з ними та надавати їм відповідну підтримку шляхом організації мовних курсів, консультацій тощо;
- шляхом використання наявних та запровадження нових програм підтримки ініціативної мобільності забезпечити наявність як мінімум однієї програми

академічної мобільності для кожної ОП, з увагою на запровадження двосторонніх програм обміну із запрошенням до СумДУ закордонних учасників програм мобільності («вхідна мобільність»);

- здійснювати на постійній основі інформування цільових груп щодо можливості реалізації права на академічну мобільність, зокрема через сайти та соціальні мережі факультетів / інститутів, сервіс «Особистий кабінет», в тому числі створити каталоги програм академічної мобільності для здобувачів вищої освіти на кожному факультеті / в інституті з урахуванням специфіки освітніх програм;

- вдосконалювати внутрішні механізми планування, визнання та трансферу результатів академічної мобільності, орієнтуватись на спорідненість програм навчання при мобільності здобувачів вищої освіти;

2) активно сприяти визнанню результатів навчання, отриманих в неформальній освіті, зокрема:

- посилити інформування щодо можливостей підтвердити кваліфікацію результатами неформальної освіти;

- надати можливість отримувати результати навчання за неформальною освітою не лише за певними розділами дисципліни, але й за освітнім компонентом у цілому.

4. ЗАХОДИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), гарантам освітніх програм: здійснювати постійну роботу щодо впровадження нових організаційно-методичних форм навчального процесу та безперервного удосконалення форм, методів та інструментів навчання та викладання за ОП.

У рамках виконання цих завдань організувати роботу, спрямовану на:

1) забезпечення для всіх освітніх компонент узгодження заявлених програмних результатів навчання та відповідних методів навчання та викладання, дотримання вимог студентоцентрованого підходу та принципів академічної свободи здобувачів вищої освіти та викладачів. При цьому зважати на те, що відповідність методів навчання і викладання програмним результатам навчання обґрунтовується у додатку до робочої програми навчальної дисципліни через відповідну матрицю;

2) оприлюднення повної та актуальної інформації про викладачів, освітню програму (через гіперпосилання на каталог освітніх програм СумДУ), каталог вибіркового навчальних дисциплін циклу загальної підготовки (через гіперпосилання на головний сайт університету), каталог вибіркового навчальних дисциплін циклу фахової підготовки (розміщення на сайті кафедри), освітні компоненти (обов'язково в каталозі курсів та на сайті кафедри через гіперпосилання на каталог курсів СумДУ) та забезпечувати її оновлення на початку кожного семестру;

3) актуалізацію змісту та наповнення електронного ресурсу, що містить електронні навчально-методичні матеріали дисциплін навчального плану, зокрема в системах ОСW СумДУ, MIX.СумДУ тощо, та забезпечення можливості доступу до нього здобувачів вищої освіти;

4) оновлення та вдосконалення змісту та методичного забезпечення навчальних дисциплін, зокрема:

- переглядати зміст робочих програм навчальних дисциплін на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, у тому числі світових, результатів власних наукових досліджень, актуальних політичних, економічних, соціальних кейсів сучасної України та інших країн, що дозволить якісно підвищити рівень викладання та зацікавленість студентів до їх опанування;

- оновлювати зміст, форми та методи навчання, зокрема розширювати практики створення віртуальних лабораторних робіт на основі програмних продуктів (за відповідними освітніми програмами), активніше впроваджувати елементи електронного навчання (онлайн-курси в системах ОСW СумДУ, MIX.СумДУ та ін.) та інтерактивні форми взаємодії між суб'єктами навчання (в тому числі VR), а також моделі, що застосовують індивідуальний або багаторівневий підхід, стимулюють спільне вирішення завдань, заохочують ініціативу;

- переглянути зміст освітніх компонентів з метою забезпечення набуття здобувачами вищої освіти інформаційно-комунікаційних (цифрових) компетентностей, що відповідають заявленим цілям програми, формують навички вільного користування найбільш поширеними програмними продуктами у відповідних галузях знань;

- забезпечити використання в освітньому процесі найновішого спеціалізованого програмного забезпечення, що застосовується на підприємствах та в організаціях реального сектору економіки, в тому числі того, що використовується у міжнародній практиці. Проводити постійний аналіз актуальності використання професійного програмного забезпечення та вносити відповідні корективи до змісту освітніх компонентів;

- посилити контроль за формальним та змістовним наповненням навчально-методичного забезпечення на ОП, збагачуючи зміст нормативних дисциплін прикладами практичного застосування теоретичних результатів, приводячи співвідношення між аудиторною та самостійною роботою кожної окремої дисципліни до повної відповідності з вимогами Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті;

- провести аналіз забезпечення дисциплін електронними версіями навчально-методичних матеріалів (у т. ч. англійською мовою) для визначення потреби здобувачів вищої освіти у навчально-методичних матеріалах в електронному вигляді;

5) підвищення рівня інтернаціоналізації освітньої діяльності та зростання рівня присутності на світовому ринку освітніх послуг. При цьому базуватись на [Стратегії інтернаціоналізації СумДУ на 2019-2025 роки](#), введений в дію наказом ректора від 26.03.19 № 0246-I, та керуватись рішенням вченої ради університету з питання: «Інтернаціоналізація діяльності університету. Стан та перспективи. Затвердження «Стратегії інтернаціоналізації СумДУ на 2019-2025 роки»» (протокол від 21.03.2019 № 10):

- обов'язково включати до переліку інформаційних ресурсів освітніх компонентів міжнародні інформаційні ресурси та бази даних;

- вдосконалювати наявні та започаткувати нові програми подвійного диплома з підписанням відповідних угод, проведенням інформаційної кампанії тощо;

- активізувати участь здобувачів вищої освіти та викладачів у реалізації міжнародних наукових та освітніх проєктів, у програмах міжнародної академічної мобільності та стажуваннях за кордоном;

- залучати на освітні програми СумДУ іноземних студентів, в т.ч. за програмами міжнародної академічної мобільності;

б) активізацію залучення здобувачів вищої освіти до науково-дослідної роботи, включаючи можливості спільної реалізації з науково-педагогічними працівниками наукових проєктів, у т. ч. міжнародних, участі у міжнародних конференціях та спільних публікаціях, командної роботи здобувачів під час виконання курсових робіт (проєктів) з перспективою впровадження найкращих результатів як у навчальний процес, так і у промисловість.

5. ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ, ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1) Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), гарантам освітніх програм:

- забезпечити актуальність вимог (завдань) до атестації здобувачів вищої освіти для об'єктивності оцінювання досягнення випускниками програмних результатів навчання;

- передбачити можливість залучення до екзаменаційного оцінювання «зовнішніх» екзаменаторів – потенційних роботодавців для забезпечення оцінювання сформованості фахових компетентностей;

- активізувати роботу щодо розробки тематики кваліфікаційних робіт з урахуванням вимог роботодавців, організації захисту кваліфікаційних робіт на підприємствах, в установах, організаціях;

- збільшити кількість кваліфікаційних робіт, виконаних на замовлення підприємств, установ, організацій;

- збільшити кількість кваліфікаційних робіт, захищених іноземними мовами;

- сформувати належні процедури забезпечення академічної доброчесності та запобігання академічного плагіату при атестації здобувачів вищої освіти;

- посилити роз'яснювальну роботу щодо процедури оскарження результатів оцінювання здобувачами;

- практикувати проведення лекцій відомих випускників, роботодавців, експертів з тематики переваг чесного навчання з метою популяризації принципів академічної доброчесності.

2) Директорам інститутів, деканам факультетів забезпечити виконання наказу ректора університету «Щодо наповнення архіву та інституційного репозитарію кваліфікаційними випускними роботами» від 30.05.2018 № 0404-I, зокрема, здійснювати поточний контроль щодо внесення метаданих та повнотекстових

електронних версій кваліфікаційних випускних робіт до відкритої колекції інституційного репозитарію СумДУ.

3) Завідувачам випускових кафедр організувати роботу щодо внесення метаданих та повнотекстових електронних версій кваліфікаційних випускних робіт до архіву та відкритої колекції інституційного репозитарію СумДУ.

6. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, гарантам ОП здійснювати постійну роботу щодо покращення кадрового забезпечення освітньої діяльності, зокрема:

- забезпечувати перегляд та, в разі потреби, оновлення складу робочих проєктних груп у термін до 1 червня щорічно;

- забезпечувати перевірку у ЄДЕБО та, за потреби, актуалізацію необхідної інформації щодо кадрового забезпечення освітньої діяльності за ОП, у т.ч. інформації щодо кваліфікації, стажу наукової (науково-педагогічної) роботи, професійної активності, наукової діяльності та обґрунтування відповідності дисциплінам, що викладаються – для робочих проєктних груп та щодо всіх освітніх компонент навчального плану у термін до 1 червня щорічно.

При цьому зважати на те, що кваліфікація науково-педагогічних працівників повинна бути забезпечена не тільки отриманим рівнем освіти чи науковим ступенем, але й постійно вдосконалюватися. Результатом такої відповідності повинні бути наукові статті, сертифікати та інші факти, що підтверджують неперервний процес удосконалення фахових знань викладача у сфері дисциплін, які він викладає;

- здійснювати постійну перевірку та, за потреби, актуалізацію інформації щодо освіти, підвищення кваліфікації, професійної активності та наукової діяльності професорсько-викладацького складу на сайтах кафедр;

- забезпечити систематичне залучення роботодавців, професіоналів-практиків, фахівців галузі насамперед тих, які не є за сумісництвом викладачами СумДУ, до проведення аудиторних занять на відповідних ОП, до проведення окремих лекцій та майстер-класів поза тематичних планів дисциплін ОП, до розробки програм наукових досліджень, використання наукового та виробничого потенціалу для спільного виконання науково-дослідних робіт.

Посилення такої співпраці може призвести не тільки до отримання здобувачами вищої освіти необхідного та цінного досвіду, а й до створення таким чином системи контролю за станом і актуальністю матеріального та методичного забезпечення освітньої програми;

- за потреби, для підвищення професійної кваліфікації викладачів освітньої програми організувати їх стажування на підприємствах, установах та організаціях за профілем навчальної дисципліни;

- залучати закордонних фахівців до викладання дисциплін, участі викладачів кафедр у грантових проєктах та програмах академічної мобільності, пошуку закордонних партнерів та реалізації інших можливостей професійного розвитку

викладачів та обміну досвідом науково-практичної діяльності з закордонними фахівцями;

- системно покращувати методичний рівень викладачів через програми підвищення кваліфікації, семінари, конференції, воркшопи тощо. У планах 2022-2023 н. р. передбачити поширення кращого досвіду викладачів, які впроваджували змішане навчання;

- забезпечити ефективніше використання наукового та методичного потенціалу викладачів, які вільно володіють англійською мовою, для формування англomовного середовища, навичок роботи з англomовною літературою, а також підвищення рівня мотивації здобувачів вищої освіти до вивчення іноземних мов через розширення практики викладання фахових дисциплін, виконання різних видів самостійної роботи англійською мовою, захистів атестаційних робіт (не менше 10 % від загальної кількості студентів відповідної спеціальності та курсу) англійською мовою;

- розглянути можливість викладачам освітньої програми стати експертами Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з метою підвищення якості освіти, що в цілому дозволить в майбутньому підвищити ефективність формування нових освітніх програм та перегляді наявних освітніх програм.

7. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ ПЕРІОДИЧНОМУ МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРЕГЛЯДІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), гарантам освітніх програм при здійсненні щорічного моніторингу та перегляду/модернізації освітніх програм та навчальних планів передбачити реалізацію наступних заходів:

- залучити експертну раду роботодавців; роботодавців, включених до складу робочої проєктної групи; інших представників ринку праці; здобувачів та випускників до формування, моніторингу та перегляду освітніх програм, передбачивши спільну розробку /коригування освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін, програм практик, матеріалів лекційних та практичних занять, тематики курсових та кваліфікаційних робіт (проєктів) тощо;

- провести експертне оцінювання актуальності змісту та підготовленості випускників до професійної діяльності представниками ринку праці з залученням експертних рад роботодавців;

- проаналізувати працевлаштування та подальші кадрові траєкторії випускників відповідних програм та, за можливості, порівняти ці показники з показниками випускників аналогічних програм інших ЗВО;

- провести порівняння змісту програм з програмами інших ЗВО насамперед закордонних, що є лідерами ринку освітніх послуг за цією спеціальністю та зіставлення позицій університету у тематичних та інституційних рейтингових проєктах зі спеціальності, професійного анкетування тощо. Передбачити обов'язкову конкретизацію їх назв, виділення сильних сторін, конкурентних переваг, з відповідним документальним оформленням;

- розмістити проєкт ОП в каталозі освітніх програм для отримання зауважень та пропозицій від зовнішніх стейкхолдерів через онлайн канали;

- врахувати пропозиції та зауваження внутрішніх стейкхолдерів, зокрема результати оцінювання стану організації освітнього процесу здобувачами вищої освіти;

- у процесі розроблення та обговорення проєктів освітніх програм та навчальних планів спеціальностей та підготовки їх для затвердження вченою радою передбачити можливість залучення до цього процесу кафедр, що забезпечують реалізацію складових навчального плану, у т. ч. гуманітарних.

- забезпечити контроль за належним формуванням документів, що підтверджують залучення стейкхолдерів до обговорення цілей та програмних результатів навчання за ОП для виявлення та врахування їх пропозицій і потреб;

- підготувати узагальнену таблицю пропозицій та зауважень стейкхолдерів Сумського державного університету до освітньої програми, що знаходилася на громадському обговоренні за формою, визначеною Положенням про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету, затвердженого наказом ректора СумДУ від 19.01.2021 № 0038-I.

За результатами перегляду освітньої програми з урахуванням пропозицій та зауважень внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів гарантам освітніх програм:

- у разі наявності уточнень непринципового характеру, що не призводять до суттєвих змін освітньої програми, у термін до **20.12.2021** вносити пропозиції щодо оновлення освітніх програм та робочих навчальних планів на 2022/ 2023 н.р. у вигляді службових записок на затвердження першому проректору;

- у разі наявності коректив, що призводять до суттєвих змін освітньої програми та її модернізації, у термін до **20.12.2021** подати на розгляд Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти та СумДУ описи та навчальні плани за освітніми (освітньо-професійними, освітньо-науковими) програмами, за якими вносяться зміни. Також подаються витяги з протоколів засідання Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), протоколи засідання Експертної ради роботодавців, якими ухвалено запропоновані зміни, та зовнішні рецензії на неї;

- після схвалення змін до освітньої програми Радою із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ у термін до **31.12.2021** підготувати до розгляду та затвердження вченою радою СумДУ скориговані описи освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм;

- після затвердження освітньої програми в новій редакції проконтролювати узгодженість методів навчання, викладання та оцінювання за освітніми компонентами результатам навчання за ними та програмними компетентностями та результатами навчання.

8. РОЗШИРЕННЯ ЗВОРОТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів), гарантам освітніх програм забезпечити:

- залучення роботодавців та фахівців-практиків до освітнього процесу, враховуючи досягнутий рівень, зокрема роботи в експертних радах роботодавців, екзаменаційних комісіях, рецензуванні та керівництві кваліфікаційними роботами здобувачів;
- залучення фахівців-практиків до проведення аудиторних занять для кожної випускової кафедри в обсязі щонайменше 5 % навчальних доручень;
- збільшення кількості навчальних центрів на базі університету із залученням роботодавців та представників бізнесу за фаховим спрямуванням здобувачів та відповідним забезпеченням матеріально-технічної бази;
- продовження наповнення та актуальність баз даних вітчизняних та іноземних роботодавців, як основних стейкхолдерів університету для підтримки комунікаційних зв'язків та розширення напрямків співпраці;
- продовження роботи з формування бази даних випускників та створення системи зворотного зв'язку із випускниками;
- проведення форумів, семінарів із залученням випускників інститутів (факультетів) та своєчасним висвітленням інформації про проведені заходи на вебсайтах інститутів (факультетів) та кафедр;
- супроводження сайтів Асоціацій випускників кафедр (спеціальностей) та їх сторінок на сайтах випускових кафедр;
- використання потенціалу Асоціацій випускників кафедр (спеціальностей) для оцінювання змісту, організації та якості освітнього процесу з точки зору його відповідності сучасним вимогам ринку праці та потребам роботодавців;
- належну організацію роботи Експертних рад роботодавців та оновлення (за потреби) її складу відповідно до Положення про Експертні ради роботодавців» від 15.12.2017 № 0578-І;
- постійний контроль за розміщенням актуальної інформації щодо роботи Експертних рад роботодавців (склад, план роботи, проєкти рішень, протоколи тощо) на сайтах інститутів (факультетів) та/або кафедр.

9. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1) Директорам інститутів, деканам факультетів організувати проведення аналізу інформаційної прозорості освітньої діяльності (матеріалів, що розміщуються на сайтах кафедр та інститутів / факультетів) у контексті її корисності для майбутніх та теперішніх студентів, випускників, інших стейкхолдерів та громадськості з урахуванням рекомендацій щодо формування контенту вебсайтів (додаток 1).

2) Директорам інститутів, деканам факультетів забезпечити виконання наказу ректора університету «Щодо оприлюднення освітніх програм, їх освітніх компонентів та інформації про дотримання Ліцензійних вимог» від 01.06.2018 № 0431-I:

- забезпечити організацію оприлюднення інформації щодо змін в профілі освітньої програми та переліку її компонентів на сайті СумДУ у термін не пізніше 10 робочих днів після їх затвердження;

- посилити роботу щодо відкритості та прозорості обговорення проєктів ОП засобами вчасного доведення і оприлюднення відповідної актуальної інформації на офіційному вебсайті.

3) Завідувачам випускових кафедр:

- контролювати розміщення на сайтах кафедр гіперпосилань на відповідні розділи каталогу освітніх програм, за якими провадиться освітня діяльність.

- на сайтах кафедр організувати оприлюднення повної та актуальної інформації про викладачів, освітні компоненти та забезпечувати її оновлення на початку кожного семестру.

10. НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ГОТОВНОСТІ КАФЕДР ДО 2021/2022 Н.Р.:

1. Звітні документи кафедри за 2020/2021 навчальний рік:

- Звіт про роботу кафедри.
- Звіт викладачів кафедри за виконані навчальні доручення.
- Протоколи засідань кафедри.
- Протоколи засідань методичних семінарів.
- Протоколи засідань наукових семінарів.
- Звіт про стан виконання плану підвищення кваліфікації викладачів.
- Звіт про стан виконання плану видання навчально-методичної літератури (при проведенні аналізу стану виконання звернути увагу на видання опорних конспектів лекцій (у т.ч. електронних), наявність електронних матеріалів з дисциплін; стан методичного забезпечення дистанційної форми навчання; стан методичного забезпечення навчання англійською мовою.

- Індивідуальні плани роботи викладачів (у т. ч. сумісників).

2. Планові документи кафедри на 2021/2022 навчальний рік:

- Загальний план роботи кафедри.
- План засідань кафедри.
- План методичних семінарів.
- План наукових семінарів.
- План підвищення кваліфікації викладачів.
- План видання навчально-методичної літератури (при формуванні плану звернути увагу на видання опорних конспектів лекцій (у т.ч. електронних); стан методичного забезпечення освітніх програм, започаткованих у 2018/2019

навчальному році вперше; стан методичного забезпечення дистанційної форми навчання; стан методичного забезпечення навчання англійською мовою.

- Плановий розподіл навчальних доручень між викладачами кафедри.
- Індивідуальні плани роботи викладачів (у т. ч. сумісників).
- План відкритих занять;
- План взаємовідвідувань занять викладачів.

3. Наявність інформації для здобувачів вищої освіти:

- графік консультацій викладачів;
- графік виконання курсових робіт (проектів), кваліфікаційних робіт;
- силабуси дисциплін.

4. Обліково-звітна документація:

- журнал реєстрації контрольних робіт;
- журнал взаємовідвідування занять;
- звіти про роботу екзаменаційних комісій.

5. Методичне забезпечення освітньої діяльності:

- рішення Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інституту / факультету, за якою закріплено ОП, щодо складу та вимог до навчально-методичного комплексу дисциплін (НМКД), що є обов'язковими до виконання;

- робочі програми навчальних дисциплін та силабуси як їх обов'язкова частина;

- НМКД за обов'язковими та вибірковыми дисциплінами циклів загальної та фахової підготовки відповідно до затверджених каталогів на наступний навчальний рік.

6. Методичне забезпечення освітніх програм (додатково для випускових кафедр):

- стандарт вищої освіти спеціальності, на основі якого розроблена ОП. За відсутності затверджених у встановленому порядку стандартів вищої освіти розробляється та зберігається тимчасовий стандарт вищої освіти СумДУ;

- опис ОП, у т. ч. структурно-логічна схема ОП, матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОП, матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОП;

- програми практик;

- вимоги та рекомендації до атестації (кваліфікаційного іспиту, кваліфікаційної роботи (проекту)).

РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо формування контенту вебсайтів інститутів/факультетів, кафедр

№ з/п	Точки доступу/ напрями діяльності підрозділу	Зміст контенту	Наявність інформації на вебсайті інституту/ факультету (+)	Наявність інформації на вебсайті кафедри (+)		Джерело інформації
				виpusкова	невипускова	
ОБОВ'ЯЗКОВА ІНФОРМАЦІЯ						
1.	Точки швидкого доступу до вебсайтів та інформаційних сервісів загальноуніверситетського рівня	Стартова сторінка головного вебсайту СумДУ	+	+	+	https://sumdu.edu.ua/uk/
		Стартова сторінка вебсайту інституту/факультету		+	+	
		Реєстр установчих (дозвільних) документів з організації діяльності університету, які видані відповідними установами державного, регіонального та відомчого рівнів («портфель»)	+			http://fn.document.sumdu.edu.ua
		Каталог освітніх та інших платних послуг, які пропонує університет	+			
		Бібліотека	+			http://library.sumdu.edu.ua
		Конгрес-центр	+			https://congress.sumdu.edu.ua
		Університетська клініка	+			http://clinic.health.sumdu.edu.ua
2.	Загальна інформація	Стратегічний план розвитку Сумського державного університету на 2020-2026 роки	+			https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/gen-info/misiia-viziia-stratehiia.html
		Публічна інформація СумДУ	+			https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info.html
		Корпоративна культура і академічна доброчесність	+	+	+	https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/korysni-posylannia/academic-integrity.html
		<u>Внутрішня система забезпечення якості на рівні інституту (факультету):</u> - склад ради з якості вищої освіти інституту (факультету); - план роботи ради з якості вищої освіти інституту (факультету); - рішення ради з якості вищої	+			

		освіти інституту (факультету). <u>Внутрішня система забезпечення якості на рівні кафедр</u> Освітні програми кафедри: - дані про гарантів та членів РПП; - рецензії та відгуки на освітню програму; - результати моніторингу освітньої програми: - результати зовнішнього моніторингу освітньої програми (рішення про акредитацію ОП); - результати внутрішнього моніторингу освітньої програми (звіт про щорічний моніторинг ОП, що повинен містити: виявлені та усунені недоліки ОП, зміни, що внесені до ОП в цілому чи освітніх компонентів та пояснення чим вони мотивовані (пропозиції студентів, роботодавців, випускників, відповідність умовам ринку праці тощо).		+		
		Інформація про керівника підрозділу, у т.ч. контактна інформація	+	+	+	
		Інформація про заступників за напрямками діяльності, у т.ч. контактна інформація	+	+	+	
		Інформація про кураторів груп	лінки на сайти кафедр	+		
		Відгуки випускників, роботодавців, студентів	лінки на сайти кафедр	+		
		Відділ студентських справ	+	+		https://sumdu.edu.ua/uk/academic/academic-other/student-department.html
		Студентське самоврядування	+			https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/gen-info/public-organizations/students-

						administration.html
		Інформація про Асоціацію випускників	+			https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=343d3f90-0bb8-e011-9adc-001a4be6d04a&kind=1&
		Психологічна служба	+			
		Загальна контактна інформація підрозділу (інтерактивні номери телефонів, корпоративні e-mail тощо та лінк на телефонний довідник університету)	+	+	+	https://ct.cabinet.sumdu.edu.ua/
3.	Навчальна діяльність	Повна інформація про ОП	+	+		http://op.sumdu.edu.ua .
		Силабуси обов'язкових навчальних дисциплін (в розрізі освітніх програм, за якими кафедра є випусковою)		+		
		Повна інформація про викладачів із зазначенням ключових дисциплін, які вони викладають із перелінковкою на відповідні силабуси та персональна контактна інформації (як мінімум, корпоративний e-mail)		лінки на каталог	лінки на каталог	каталог формується
		Каталог дисциплін вільного вибору циклу загальної підготовки на поточний навчальний рік	лінк на сайти кафедри	+	+	https://sumdu.edu.ua/uk/academic/organization-on-training/directory-sample-disciplines.html
		Каталог та силабуси дисциплін вільного вибору циклу фахової підготовки зі спеціальності (в розрізі спеціальностей) на поточний навчальний рік		+		
		Каталог та силабуси дисциплін вільного вибору циклу фахової підготовки за освітніми програмами (в розрізі програм) на поточний навчальний рік		+		
		Методичні рекомендації щодо: – написання курсових та кваліфікаційних робіт (проектів); – проходження практик; – підготовки до кваліфікаційного		+		

		іспиту.				
		Електронні навчально-методичні матеріали з освітніх компонентів або надавати посилання на електронний ресурс, що містить електронні навчально-методичні матеріали дисциплін навчального плану, зокрема в системах ОСW СумДУ, MIX.СумДУ тощо, з доступом до них здобувачів вищої освіти		+	+	
		Аспірантура та докторантура	+	+	+	
		On-line (дистанційне) навчання	+	+	+	https://elearning.sumdu.edu.ua
		Графіки навчального процесу	+			https://sumdu.edu.ua/uk/academic/organization-training/grafiks.html
		Розклад занять	+	+	+	http://schedule.sumdu.edu.ua
		Рейтинги студентів на отримання стипендії	+			https://sumdu.edu.ua/uk/students/other/scholarship.html
4.	Взаємодія з роботодавцями та випускниками	Систематизація даних щодо освітніх та профорієнтаційних заходів, що були проведені спільно з роботодавцями та/або з випускниками (аудиторні заняття, тренінги, круглі столи тощо)	+	+		
		Інформація щодо можливостей та організації проходження практики	лінк на сайти кафедри	+		Рекомендовано: http://job.sumdu.edu.ua/
		Інформація про Експертні ради роботодавців (склад, план роботи, протоколи/рішення ЕРР)	+	+		
		Інформація про працевлаштування випускників	лінки на сайти кафедр	+		
		Перелік потенційних роботодавців та наявних стратегічних партнерств з визначенням форм співпраці, даними підтверджувальних документів тощо		+		
5.	Наукова діяльність	Напрями наукових досліджень	+	+	+	відповідно до https://sumdu.edu.ua/uk/science/science-info/areas-scientific-activity.html

	Теми досліджень із зазначенням наукових керівників та їх контактної інформації (як мінімум, корпоративний e-mail)	лінки на сайти кафедр	+	+	
	Контакти наукових та науково-педагогічних працівників, що проводять наукові дослідження у поточному навчальному році	+	+	+	
	Інформація про аспірантів та докторантів, що проходять підготовку під керівництвом наукових та науково-педагогічних працівників у поточному навчальному році	лінк на сайти кафедри	+		
	Інформація про кандидатські та докторські дисертації за відповідними напрямками наукових досліджень, захищених під керівництвом вищезгаданих наукових та науково-педагогічних працівників з часу започаткування наукового напрямку чи теми	лінк на сайти кафедри	+	+	
	Інформація про держбюджетні науково-дослідні роботи	лінк на сайти кафедри	+	+	
	Інформація про господарчі договори	лінк на сайти кафедри	+	+	
	Інформація про державні та міжнародні наукові гранти	лінк на сайти кафедри	+	+	
	Інформація про індивідуальні гранти (в тому числі, за програмами академічної мобільності) за напрямками наукових досліджень	лінк на сайти кафедри	+	+	
	Результати наукової діяльності здобувачів вищої освіти, в тому числі аспірантів (інформація про наукові гуртки та товариства, наукові публікації, в тому числі з спільно викладачами, результати участі в конференціях,	лінк на сайти кафедри	+	+	

		участь у реалізації наукових проєктів та НДР тощо)				
6.	Міжнародна діяльність та партнерство	Інформація про міжнародні проєкти	лінк на сайти кафедри	+	+	https://sumdu.edu.ua/uk/international/international-grant-projects.html
		Інформація про можливості міжнародної академічної мобільності: - міжнародна мобільність студентів та аспірантів, включаючи програми подвійних дипломів; - міжнародна мобільність викладачів в рамках наукових досліджень, стажування, викладання та участі у спільних проєктах, підвищення кваліфікації міжнародного рівня	+	+	+	https://sumdu.edu.ua/uk/international/academic-mobility.html https://sumdu.edu.ua/uk/academic/academic-opportunities/double-diploma.html
7.	Позанавчальна діяльність	Рейтинги на поселення до гуртожитку	+			відповідно до https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/catering/hostels.html
		Інформація про можливості творчого розвитку	+			https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/culture-art.html
		Інформація про можливості спортивного розвитку	+			https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/sport.html